

@fosselat

سیره امام باقر

تدبر در سیره امام باقر (ع)

[زندگی سیاسی - مبارزاتی]

تهیه شده توسط حجت الاسلام علی رجبی

موضوع

@fosselat

تدبیر در سیره معصومین (ع)

موضوع

[زندگی سیاسی - مبارزاتی]

تدبیر در سیره امام باقر (ع)

نقش باقر العلوم (ع):
دوران سازندگی فرهنگی، فکری و تشکیلاتی

@fosselat

تدبیر در سیره امام باقر (ع)

۱- پذیرش اعمال عبادی به شرط اعتقاد به ولایت

[مهمترین پایه اسلام ولایت]

۲- شناختنامه امام محمد باقر (ع)

۳- طاغوت ها و خلفای معاصر امام باقر (ع)

۴- سه سفارش راهنما

۵- تدبیر در سیره امام باقر (ع)

۶- سه دسته شیعیان

۱ پذیرش اعمال عبادی به شرط اعتقاد به ولایت [مهمترین پایه اسلام ولایت]

- بِنِي الْإِسْلَامِ عَلَى خَمْسٍ:

«أَلْصَّلَاةُ وَالزَّكَاةُ وَالْحَجُّ وَالصَّوْمُ وَالْوَلَايَةُ وَلَمْ يُنَادِ أَحَدٌ بِشَيْءٍ كَمَا نُودِيَ بِالْوَلَايَةِ، فَأَخَذَ النَّاسُ بِأَرْبَعٍ وَتَرَكُوا هَذِهِ، فَلَوْ أَنَّ أَحَدًا صَامَ نَهَارًا، وَقَامَ لَيْلَهُ، وَمَاتَ بِغَيْرِ وِلَايَةٍ لَأَيُّقَبَلَ لَهُ صَوْمٌ وَلَا صَلَاةٌ.»

مهمترین پایه اسلام ولایت

-اسلام بر پنج پایه استوار است: ۱- نماز ۲- روزه ۳- زکات ۴- حج ۵- ولایت

و مردم به چیزی پر اهمیت تر از ولایت ما اهل بیت دعوت نشده اند، لکن اکثر مردم (یعنی غیر شیعیان) این مهم را رها کرده و فقط به ظواهر اسلام چسبیده اند. اگر کسی روزها روزه بگیرد و شب ها را به عبادت بگذارند ولی ولایت را قبول نداشته باشند نه روزه هایش مورد قبول خداوند است و نه نمازهایش.

[اصول کافی، جلد ۲، ۱۷]

نام : محمد

کنیه : ابو جعفر (اَوَّل)

القاب : ۱- باقر- باقر العلوم (شکافنده حقایق قرآنی و دانش های اسلامی)

۲- شاکر ۳- هادی ۴- امین ۵- شبیه (به جهت شباهت آن حضرت به رسول خدا (ص))

پدر بزرگوار : علی بن الحسین زین العابدین (ع)

مادر گرامی : امّ عبدالله ، فاطمه ، دختر امام حسن مجتبی (ع)

زمان و مکان ولادت : اول رجب (یا سوم صفر) ۵۷ هـ ق در مدینه

تاریخ آغاز امامت : ۹۶ ق

سن رسیدن به امامت : ۳۸ سالگی

دوران امامت حضرت : ۱۸ (یا ۱۹) سال

زمان و مکان شهادت : هفتم ذی الحجّه سال ۱۱۴ هـ ق در مدینه

قبر شریف : قبرستان بقیع در مدینه کنار قبر پدر و جدّش

علت شهادت : مسمومیت

مدت عمر شریف : ۵۷ سال

قاتل : هشام بن عبدالملک ، دهمین خلیفه اموی

توجه :

- ۱- امام باقر نخستین کسی بود که هم از نظر پدر و هم از نظر مادر فاطمی و علوی بوده است .
- ۲- ایشان از شاهدان کربلا بوده است در سن ۳ سال و ۶ ماهگی

فرزندان : هفت فرزند

- زینب امّ ولد - امّ سلمه از امّ ولد		۲ دختر	- جعفر بن محمد الصادق (ع) - عبدالله تنها برادر امام صادق (ع) - ابراهیم از امّ حکیم - عبیدالله از امّ حکیم - علی بن محمد از امّ ولد (کنیز)		۵ پسر

۱- ولید بن عبدالملک [۸۶ - ۹۶]

۲- سلیمان بن عبدالملک [۹۶-۹۹]

۳- عمر بن عبدالعزیز [۹۹-۱۰۱]

خدمات او به شیعیان و مسلمانان

- مبارزه با فساد و تبیض

- ممنوعیت سبّ علی (ع) ، میراث شوم معاویه لعین

- بازگرداندن فدک به فرزندان فاطمه (س)

- احیاء دوباره نقل و تدوین حدیث پس از ۱۰۰ سال

۴- یزید بن عبدالملک [۱۰۱ - ۱۰۵]

۵- هشام بن عبدالملک

- قال علیه السلام: لِإِبْنِهِ جَعْفَرٍ: يَا بُنَيَّ

- ۱- إِذَا أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْكَ بِنِعْمَةٍ فَقُلْ « أَلْحَمْدُ لِلَّهِ »
- ۲- وَ إِذَا أَخْزَنَكَ أَمْرٌ فَقُلْ « لَأَحْوَلُ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ »،
- ۳- وَإِذَا أَبْطَلَاً عَلَيْكَ الرِّزْقُ فَقُلْ « أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ »

امام محمدباقر (علیه السلام) به فرزندش حضرت امام صادق (علیه السلام) سفارش کرد: پسرم!

- ۱- هر گاه خداوند نعمتی به تو داد، بگو: « أَلْحَمْدُ لِلَّهِ »
- ۲- هر گاه از چیزی محزون شدی، بگو: « لَأَحْوَلُ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ »
- ۳- و هر گاه رزق و روزی ات به تأخیر افتاد، بگو: « أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ »

سیره
امام
باقر(ع)

الف) قبل امامت:

[آماده شدن برای مقام امامت]

* درک محضر امام حسین (ع)
حدود ۴ سال* درک محضر پدر (امام سجّاد (ع))
مدت ۳۸ سال

ب) دوران امامت:

اول: ۱۰ سال ابتدایی امامت

- ۱- باز سازی نظام علمی و فرهنگی
- ۲- مبارزه با انحراف های فکری و اعتقادی
- ۳- احیای حیات اجتماعی

دوم: ۹ سال پایانی امامت

- ۱- برخورد با خلفای وقت
- ۲- ترسیم وظایف حاکم مشروع
- ۳- تبیین شیوه های اجتهاد
- ۴- تقیه و پنهان کاری به دلیل حفظ امنیت نیروهای شیعیان
- ۵- تنظیم وصیت نامه مدبرانه و سیاسی

سیره امام باقر (ع)

- درک محضر امام حسین (ع)

{حدود ۴ سال}

حضور در واقعه کربلا و درک مصائب اهل بیت (ع)

الف) قبل از امامت

[آماده شدن
برای مقام امامت]

- درک محضر پدر (امام سجاد (ع))

{حدود ۳۸ سال}

- شاهد تلاش های پدر بزرگوار خود در راه نشر پیام عاشورا در جامعه و احیای دین و سنت پیامبر (ص)

- تربیت و آموزش برای دوران امامت

سیره امام باقر (ع)

اول : ۱۰ سال ابتدایی امامت

- ۱- بازسازی نظام علمی و فرهنگی
- ۲- مبارزه با انحراف های فکری و اعتقادی
- ۳- احیای حیات اجتماعی

- حکام اموی در این دوره درگیر مشکلات داخلی و خارجی بودند. برای نمونه در جبهه داخلی اموی - مروانی بین سلمان و ولید برای به قدرت رسیدن سلیمان یا عمر بن عبد العزیز اختلاف نظر وجود داشت .
- عیاشی و فساد اخلاقی خلفای اموی
- در این دوره تبادلات فرهنگی با اقوام مختلف به دلیل فتوحات و پیروزی های پیشین مسلمانان رو به افزایش و جامعه با تنوع قومی روبرو بود.

ب) دوران امامت

دوم: ۹ سال پایانی امامت

- ۱- برخورد با خلفای وقت
- ۲- ترسیم وظایف حاکم مشروع
- ۳- تبیین شیوه های اجتهاد
- ۴- تقیه و پنهان کاری به دلیل حفظ امنیت نیروهای شیعیان
- ۵- تنظیم وصیت نامه مدبرانه و سیاسی

- مهندسی فرهنگ در جامعه
- جلسه علمی چند هزار نفری ایشان در مکه
- احضار امام (ع) به مرکز خلافت شام
- مبارزه دستگاه خلافت با امام با برگزاری جلسات مناظره
- شایعه دستگاه خلافت نسبت به مسیحی شدن امام (ع)
- قدرت حاکم با استخدام عالمان درباری ، بدعت ها و تحریف ها را دامن زد .

دوران
ب) امامت

اول: ۱۰ سال ابتدایی امامت

۱- بازسازی نظام علمی و فرهنگی

- الف) ایجاد جهان بینی خاص قرآنی
- ارجاع امت به قرآن و افشای چهره عالم نمایان
- ب) تجدید حیات مسجد النبی (ص)
- مرکز تربیت شاگردان
- ج) تربیت شاگردانی متعهد و کارآمد مانند
- د) بازسازی نظام ولایی
- مقابله با جعل حدیث با بیان احادیث نبوی و امامان

۲- مبارزه با انحراف های فکری و اعتقادی

- الف) شناساندن جریان های منحرف فکری
- مبارزه با اندیشه خوارج
- مبارزه با توهمات قدریه و جبریه
- موضعگیری علیه دروغپردازان و غالیان
- مانند مغیره بن سعید که بر امام باقر (ع) دروغ می بست و بعد از شهادت امام (ع)، ادعای امامت کرد و بعدها ادعای نبوت نیز کرد.
- ب) معرفتی نظریه امامت
- معرفی اهل بیت (ع) به عنوان سر چشمه اندیشه صحیح اسلام

۳- احیای حیات اجتماعی

- الف) سازندگی فردی و اصلاح دید مردم به دنیا
- ب) فقز زدایی و تاکید بر کار و تلاش

۱- جابر بن یزید جعفی

[۷۰ هزار حدیث، از اصحاب سر امام (ع)]

۲- ابوحنیفه

۳- مالک

۴- شافعی

۵- محمد بن مسلم

[۳۰ هزار حدیث]

۶- زراره بن اعین

۷- هشام بن سالم

۸- برید بن معاویه عجلی

۹- خدیجه

[از بانوان، دختر محمد بن علی بن الحسین (ع)]

**دوران
ب) امامت**

دوم: ۹ سال پایانی امامت

۱- برخورد با خلفای وقت

- امام (ع) با بی توجهی به هشام، خلیفه وقت، به بی حرمتی های او پاسخ دادند.
- در مناظره با عالم بزرگ نصاری، پاسخ های امام او را عاجز کرد.
- زندانیان تحت تاثیر امام و شخصیت والای ایشان قرار گرفتند، تا آنجا که حکومت احساس خطر کرده و ایشان را آزاد کرد.

۲- ترسیم وظایف حاکم مشروع

- عدم مشروعیت حکومت حاضر در انظار مردم.

۳- تبیین شیوه های اجتهاد

- امام (ع) برای کاستن خطرات، مردم را به شاگردان خود ارجاع می دادند. شاگردان اجازه فتوا یافتند و این گونه فرهنگ اجتهاد و فقه پویا شد.

۴- تقیه و پنهانکاری به دلیل حفظ امنیت نیروهای شیعیان

- مانند نامه امام (ع) به جابر بن یزید که امام گفته بود برای حفظ جانش مدتی خود را به دیوانگی و کودکی بزند.

۵- تنظیم وصیتنامه مدبرانه سیاسی

- به فرزندشان امام صادق (ع) "بخشی از اموال مرا وقف کن تا ۱۰ سال در سرزمین منی در موسم حج برای من عزاداری و گریه کنند"

« الْأَشِيعَةُ ثَلَاثَةٌ أَصْنَافٍ: شِيعِيَانِ مَا سَه دَسْتَه اَنَد:»

صِنْفٌ يَتَزَيَّنُونَ بِنَا،

۱- دسته ای خود را به وسیله ما زینت می بخشند،

وَ صِنْفٌ يَسْتَأْكِلُونَ بِنَا،

۲- و دسته ای به وسیله ما روزی می خورند،

**وَ صِنْفٌ مِنَّا وَ إِلَيْنَا يَأْمَنُونَ بِأَمْنِنَا وَ يَخَافُونَ بِخَوْفِنَا، لَيْسُوا
بِالْبُذْرِ الْمُدِيعِينَ وَ لَا بِالْجُفَاةِ الْمُرَائِينَ، إِنْ غَابُوا لَمْ يُفْقَدُوا، وَ إِنْ
شَهِدُوا لَمْ يُؤْبَهُ بِهِمْ، أَوْلَيْكَ مُصَابِيحُ الْهُدَى»**

۳- و دسته ای از ما و متمایل به ما هستند که به امنیت ما امنیت یافته، و به ترس ما بیمناک می شوند، آنان پراکنده و متفرق و خشن و ریاکار نیستند. اگر غایب شوند غیبت آنان احساس نمی شود، و اگر حضور یابند مورد غفلت قرار نمی گیرند. آنان چراغهای هدایتند.

* شهادت امام باقر (ع) (اباجعفر - محمد بن علی)

- امام باقر (ع) : فرمودند : هنگامی که جدم حسین (ع) به شهادت رسید ، من چهارساله بودم و جریان شهادت آن حضرت و آنچه در آن روز بر ما گذشت همه را به یاد دارم .

[تاریخ یعقوبی ، ج ۲ ص ۳۲۰]

غروب سرخ محرم نمی رود از یاد	هزار خاطره ی غم نمی رود از یاد
رباب و خیمه ی ماتم نمی رود از یاد	به گاهواره ی خالی اصغرم سوگند
خروش غیرت زمزم نمی رود از یاد	فرات بود و عطش بود و کودکان حرم
همان مصیبت اعظم نمی رود از یاد	دمی که هستی زینب ز روی زین افتاد
بدون یاور و محرم ، نمی رود از یاد	به دشت دختر و زنها برهنه پا و دوان
بلاي شهر جهنم نمی رود از یاد	به شام بر سر ما سنگ می زدند از بام
سر شکسته و درهم نمی رود از یاد	به شهر شام ، به بزم یزید ، بین طشت

[شعر از محسن حنیفی]